

UUSIKAUPUNKI

Lääkehoitosuunnitelma

UUDENKAUPUNGIN KAUPUNKI
KASVUN JA OPPIMISEN PALVELUT

Sisällys

Johdanto	2
1. Yksiköissä toteutettava lääkehoito	3
2. Lapsen lääkehoidon suunnitelma	4
3. Lääkehoidon vastuut, velvollisuudet ja työnjako	5
4. Lääkehuolto	6
Liitteet.....	7
Liite 1. Lapsen yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma	7
Liite 2. Lapsen yksilölliseen lääkehoitosuunnitelmaan perustuva lääkehoidon toteuttaminen	8
Liite 3. Sopimus lapsen tilapäisestä /kuuriluontoisesti annettavasta lääkityksestä päivähoidossa	9
Liite 4. Lääkehoitolupa.....	10

Johdanto

Tämä on Uudenkaupungin kasvun ja oppimisen palvelujen lääkehoitosuunnitelma varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yksiköiden lääkehoitoa varten. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä perusterveydenhuollon kanssa. Lääkehoitosuunnitelman työryhmään on nimetty rehtori Marko Mäkinen, rehtori Osmo Tuikka, vastaava koulunkäynninohjaaja Heidi Riekkinen, avoterveydenhuollon ylilääkäri Minna Helenius, ennaltaehkäisevän terveydenhuollon esimies Taru Elo ja kouluterveydenhoitaja Meri Usvala sekä jatkossa varhaiskasvatuksen edustaja. Työryhmä tarkistaa lääkehoitosuunnitelman vähintään kerran vuodessa ja se päivitetään aina säädösten, toiminnan tai olosuhteiden muuttuessa. Päivityksistä tiedotetaan henkilökunnalle. Suunnitelman perustana on Turvallinen lääkehoito – Opas lääkehoitosuunnitelman tekemiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2015. Sosiaali- ja terveysministeriö velvoittaa kaikkia lääkehoitoa toteuttavia yksiköitä tekemään lääkehoidon suunnitelman. Lain mukaan lapselle on taattava varhaiskasvatuksessa ja koulussa terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä välttämättömästä lääkehoidosta huolehtiminen hoito- tai koulupäivän aikana.

Suunnitelmaa noudatetaan varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa sekä iltapäivätoiminnassa. Tämän pohjalta kukin toimintayksikkö suunnittelee yksittäisen lapsen tarvitsemat lääkehoidon toimenpiteet yhteistyössä lapsen huoltajien ja lasta hoitavan yksikön kanssa.

Oppaan tarkoituksena on yhtenäistää laadukkaan lääkehoidon toteuttamisen periaatteet ja määrittää vaatimukset, joiden tulee täytyä kaikissa lääkehoitoa toteuttavissa yksiköissä. Opas selkeyttää lääkehoidon organisointia, toteuttamista, seuranta ja valvontaa.

Varhaiskasvatuksessa; päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa sekä kouluissa ja koululaisille järjestettävissä aamu- ja iltapäivätoiminnoissa lasten lääkehoitoa toteuttavat eri koulutuksen saaneet työntekijät erilaisissa toimintaympäristöissä. Toimintaympäristöjä, joissa lääkehoitoa toteuttavat muut kuin terveydenhuollon koulutuksen saaneet henkilöt, kutsutaan lääkehoidon epätyypillisiksi alueiksi. Lääkehoitoon peruskoulutukseltaan kouluttamaton henkilö voi osallistua luonnollista tietä (suu, nenä, silmät, korvat, peräaukko) annettavan ja ihon alle pistettävän lääkehoidon toteuttamiseen yksittäistapauksissa tai tilannekohtaisen harkinnan, riittävän lisäkoulutuksen sekä osaamisen varmistamisen jälkeen.

1. Yksiköissä toteutettava lääkehoito

Lapsen lääkehoidosta vastaavat ensisijaisesti lapsen huoltajat ja lasta hoitava lääkäri. Lapsen lääkehoito toteutetaan ensisijaisesti kotona. Poikkeustilanteissa lapsen lääkehoitoa voidaan toteuttaa päivähoidossa/koulussa huoltajien kanssa tehdyn lapsen yksilöllisen suunnitelman mukaan. Turvallisen lääkehoidon kannalta on oleellista, että kasvun ja oppimisen palveluiden henkilöstö, vanhemmat, erikoissairaanhoido ja perusterveydenhuolto tekevät yhteistyötä.

Varhaiskasvatuksessa/koulussa voidaan antaa sellaiset lääkärin määräämät lääkkeet, jotka on määrätty jatkuvaan käyttöön ja joiden annosteluajaksi on määrätty päiväaika tai lääkkeitä ei voida muuna aikana antaa (esim. vuoroahoito). Lisäksi tarvittaessa voidaan antaa sairauden vaatima kohtauslääke ennalta tehdyn suunnitelman ja sopimuksen mukaisesti.

Annettava lääkehoito on valtaosaltaan luonteeltaan satunnaista ja/tai oireen mukaista lääkehoitoa. Hoidon tarpeen kiireellisyyden mukaan tilanteet voidaan jakaa seuraavasti:

1. Välitöntä hoitoa vaativat

- a) anafylaksian (äkillinen, allerginen, shokkityyppinen reaktio) hoito
- b) insuliinishokin hoito
- c) kouristuksen (kuumekouristukset, epilepsia) hoito

2. Satunnaisia oireita lievittävät

- a) astman (hengenhadistus) hoito, avaava lääkitys
- b) kuumeen ja säryn hoito (kuumekouristukseen taipuvaiset lapset)

3. Pitkäaikaissairauden ylläpitoahoito

- a) insuliinihoito diabeteksessä
- b) astman hoitava lääkitys

2. Lapsen lääkehoidon suunnitelma

Lapsikohtainen lääkehoidon suunnitelma (liite 1) tehdään yhteistyössä lasta hoitavan ja lääkehoitoa toteuttavan tahon sekä lapsen huoltajien välillä. Myös terveydenhoitajaa voi konsultoida yhteistyössä perheen kanssa. Lääkehoidon suunnitelma laaditaan lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen. Koululainen osaa usein itse ottaa lääkkeensä. Tällöin henkilökunnan tehtävänä on antaa huoltajan toimittama lääkeannos ja valvoa, että lääke tulee otetuksi sekä seurata lapsen tilannetta. Lääkehoidon toteutuminen kirjataan asianmukaiselle lomakkeelle (liite 2). Mikäli lapsi iän ja kehitystason huomioon ottaen huolehtii itse esimerkiksi avaavan astmalääkkeen ottamisesta, ei varsinaista lääkehoidon suunnitelmaa tarvita.

Lääkehoitoa toteutetaan seuraavissa tilanteissa yksilöllisesti tehdyn suunnitelman mukaan:

- ensiapulääkitys anafylaktisessa reaktiossa (äkillinen, allerginen, shokkityyppinen reaktio)
- ensiapulääkitys epileptiakohtauksessa
- astmalapsen avaava lääke astma-kohtauksessa ja ennakoivasti esim. ennen liikuntasuoritusta
- diabeetikolapsen insuliinipistokset ja ensiapulääkitys insuliinishokissa
- muun pitkäaikaissairauden vaatima jatkuva lääkitys
- kuuriluontoinen lääkitys

Vuoropäiväkodissa, aamu- ja iltapäivätoiminnassa tai koulun ulkopuolisessa opetuksessa (esim. leirikoulu) voidaan lisäksi antaa lapsen pitkäaikaissairauden vaatimaa ylläpitolääkitystä tai äkillisesti sairastuneiden lasten kuume- ja särkylääkitys (kuumekouristukseen taipuvalle lapselle) ennalta tehdyn suunnitelman ja sopimusten mukaisesti.

Kuuriluonteista lääkitystä voidaan antaa erillisen sopimuksen mukaisesti (liite 3), mikäli lapsen lääkehoitoa ei saada muutoin järjestettyä, kuten vuorohoidossa.

Mahdolliset lääkepoikkeamat käsitellään omassa yksikössä.

3. Lääkehoidon vastuut, velvollisuudet ja työnjako

Esimies vastaa tämän suunnitelman siirtämisestä oman yksikkönsä toimintaan sekä siitä, että yksikössä on käytettävissä riittävä tieto ja asiantuntemus. Hän huolehtii, että tietoja käsitellään ammatillisesti ja huolehditaan siitä, ettei tietoja kulkeudu ulkopuolisille. Esimies organisoii, ohjaa toimintaa ja valvoo lääkehoidon toteuttamista lääkehoitosuunnitelman mukaisesti. Esimiehen tehtävä on myös varmistaa, että lääkehoidon toteuttamiseen osallistuvalla henkilöstöllä on tarvittava osaaminen ja oikeanlaiset olosuhteet lääkehoidon toteuttamiselle. Diabeteslasten kohdalla tarvittava pistoskoulutus ja -lupa myönnetään VSSH:n lastenpoliklinikan toimesta (liite 4). Toimintamallia suunniteltaessa tulee ottaa huomioon loma-ajat ja muut poissaolot.

Huoltaja vastaa siitä, että lapsen lääkehoidon tarve ja lääkehoidon kannalta kaikki tarvittava tieto on käytettävissä hoidon tai koulun alkaessa. Huoltaja vastaa myös lapsen yksilöllisen lääkkeen toimittamisesta ja tiedon siirtämisestä tarvittaessa eri toimijoiden välillä. Kaikki lapsen lääkehoitoon osallistuvat tahot toimivat yhteistyössä huoltajien kanssa. Apuna henkilökunnan perehdyttämisessä ja yksittäisten lääkehoitolupien myöntämisessä voi olla alan asiantuntijoita, kuten lasten poliklinikan sairaanhoitaja.

Lääkkeen antaja vastaa siitä, että hän toimii tehdyn suunnitelman mukaisesti.

Kukin yksikön aikuinen vastaa hätätilanteessa ensiaputoimenpiteistä.

4. Lääkehuolto

Lääkkeet säilytetään lukitussa kaapissa lasten ulottumattomissa. Viileässä säilytettävät lääkkeet säilytetään jääkaapissa erillisessä kannellisessa laatikossa. Jokaisessa yksikössä nimetty vastuhenkilö vastaa lääkekaapista. Astman hoitoon tarkoitetun kohtauslääkkeen voi säilyttää lapsen repussa, niin että lääke on helposti saatavilla.

Vanhemmat tuovat lääkkeet mielellään alkuperäispakkauksessa siten, että lääkärin määräys (lääkkeen nimi, vahvuus, annostus ja lapsen nimi) on luettavissa. Vaihtoehtoisesti voi tuoda kopion alkuperäisestä reseptistä. Mikäli lääke tuodaan kerta-annoksena, lääkkeessä tulee olla sekä lapsen että lääkkeen nimi ja mukana annosteluohje päivämäärineen. Mikäli lapsen lääkityksen annostus muuttuu, tulee huoltajan toimittaa ajantasainen annosteluohje kirjallisesti edellä kuvatun ohjeen mukaan.

Lääkettä annettaessa on huomioitava seuraavat asiat:

- annostelun varmistaminen
- lapsen identifiointi
- lääkkeen antoreitti
- oikea ajankohta
- lääkkeen vaikutuksen seuraaminen

Yksikössä tulee olla sovittu kirjaamiskäytäntö. Tästä tulee selvittää seuraavat asiat:

- mitä lääkettä on annettu ja kuinka paljon
- kenelle lääke on annettu
- kuka lääkkeen on antanut
- milloin lääke on annettu

Lääkkeen vaikutus kirjataan (liite 2) ja raportoidaan vanhemmille. Lääkkeen antajan tulee olla tietoinen lääkkeen vaikutuksista, joita tulee seurata lääkettä antaessa ja sen jälkeen. Tiedonkulku molempiin suuntiin henkilökunnan ja vanhempien/huoltajien välillä tulee varmistaa sovitulla käytännöllä.

Akuuttilääkkeet ja niiden antaminen

Sairauskohtauksissa käytettävät lääkkeet tulee säilyttää turvallisesti siten, että henkilökunta on tietoinen niiden sijainnista ja ne ovat varmasti käytettävissä ensiaputilanteissa. Kaikilla tulee olla koulutus siitä, milloin ja miten lääkettä näissä tilanteissa käytetään. Henkilökunnan osaaminen ensiaputilanteissa tulee varmistaa.

Liitteet

Liite 1. Lapsen yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma

Lapsen nimi:	Henkilötunnus:
Huoltajien/vanhempien nimet:	Puhelinnumerot, joista tarvittaessa tavoittaa:
Lapsen ryhmä:	Omahoitaja/ Varahoitajat:
Sairaus, johon lääkettä käytetään:	Sairauden toteamisvuosi ja hoidosta vastaava taho:
Miten sairaus näkyy lapsen arjessa?	
Peruslääkitys, jota annetaan hoito-/koulupäivän aikana:	
Lääkkeen nimi:	Lääkkeen säilytys:
Lääke annos, antotapa ja antoajankohta:	Muut tarvittavat toimenpiteet lääkkeen annon yhteydessä (esim. verensokerin seuranta):
Lapsen tarvitsemat ensiapulääkkeet /ennakoivat lääkkeet:	
Lääkkeen nimi:	Lääkkeen säilytys:
Lääke annos, antotapa ja oireet/tilanteet, jolloin lääkettä tulisi antaa:	Muut tarvittavat toimenpiteet lääkkeen annon yhteydessä (esim. yhteys huoltajiin, ambulanssin kutsuminen)
Aika ja paikka:	
Vanhemman/ huoltajan allekirjoitus ja suostumus:	Päivähoidon/ koulun edustajan allekirjoitus

Liite 3. Sopimus lapsen tilapäisestä /kuuriluontoisesti annettavasta lääkityksestä päivähoitossa

Vanhemmat tuovat lääkkeen päivähoitoon mielellään alkuperäispakkauksessa, jossa on näkyvillä lääkemääräys (lääkkeen nimi, annos ja vahvuus sekä lapsen nimi) tai tuovat kopion reseptistä. Mikäli lääke tuodaan kertannoksena, lääkkeessä tulee olla lapsen nimi, lääkkeen nimi ja annosteluohje päivämäärineen sekä säilytysohje.

Lapsen nimi:	Henkilötunnus:
Sairaus, johon lääkitys määrätty:	Lääkkeen nimi/ aloituspäivämäärä:
Lääkeannos ja antoaika päivähoitossa:	Muuta lääkkeen annossa huomioitavaa:
Aika ja paikka:	
Huoltajan suostumus ja allekirjoitus:	Päivähoidon edustajan allekirjoitus:

Sovitun lääkehoidon toteutuminen/ kirjaaminen:

Lääke	Pvm	Klo	Annos	Antajan nimi	Huomiot

Todistus

on osallistunut sairaanhoitajan antamaan koulutukseen, jossa on käsitelty lapsidiabeetikon insuliinihoitoa.

Koulutuksessa on annettu opetusta:

- insuliinihoidosta
 - insuliinilaadut, vaikutusajat, tyypilliset hoitomuodot ja säilytys
- pistosvälineistä ja niiden turvallinen käytöstä ja hävittämisestä
 - ruisku, insuliinikynä
- pistostekniikasta
 - annostus, pistosalueen valinta, pistäminen

Koulutuksen jälkeen omaa tarvittavat valmiudet insuliinin pistämiseen vanhempien antaman annosohjeistuksen mukaan.

TYKS lasten – ja nuortenklinikka __ / __2019

Leena Kainulainen
Lastentautien erikoislääkäri
Tyks Vakka-Suomen sairaala, lasten- ja nuorten poliklinikka